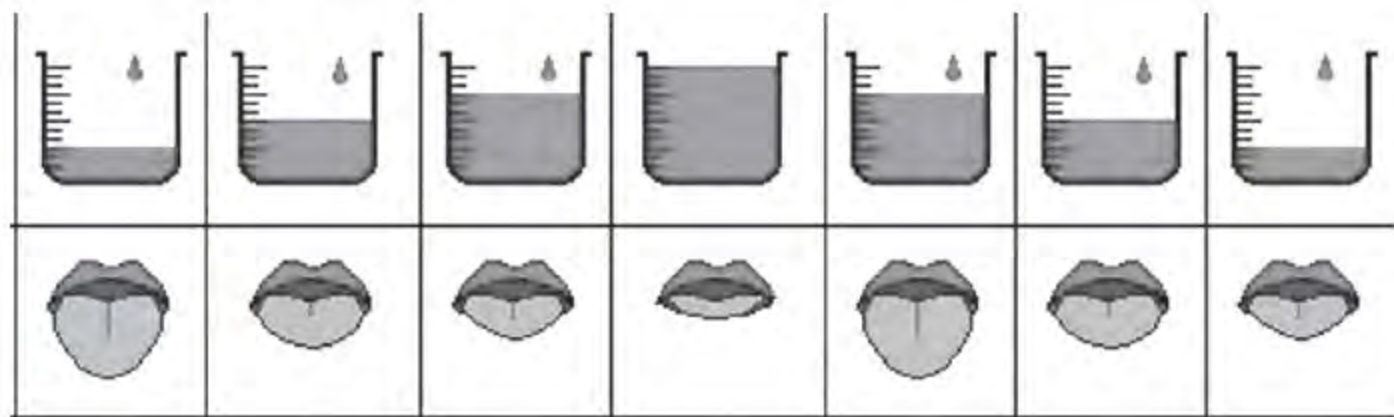

原語論壇

本期討論的主題是原語的問候語該如何表達？以阿里山鄒語為例，若將漢語「你好嗎？」的概念直接譯成鄒語，那麼可能僅適用於對生病或受傷的人所用的慰問語。阿里山鄒語傳統上使用 yokeoasu（願你有活力）來問候，這句話含有祝福的意思，見面和離別的場合都均可使用。各族的傳統問候語和現代問候語呈現什麼樣的情況？各種場合的問候語，有何差異？不同的情境與對象，是否使用不同的問候語。在族語規範的過程中，傳統問候語與現代問候語，該如何取捨？如果遭遇爭執，該如何解決？教師在族語教學上又該如何因應？本期特別邀請猶浩彼厚牧師和瓜樂牧師，分別討論澤敖利泰雅語和北排灣語的問候語的各種用法。後者還提供了雙語（漢語-北排灣語）版本對照，值得分享。

你好嗎？

猶浩彼厚（林約道）泰雅族澤敖利語編寫組主編

一、本族的傳統問候語

在泰雅澤敖列語系來說，族人見面的問候語是不會以 [myasa su?]、[blay su?]「你好嗎？」的概念來表現。「好」一詞為 [myasa] (宜蘭、眉原 C'oli)、[blay] (新竹、苗栗 S'uli) 較多用於形容「事」與「物」的好。對於人的問候則用 [lokah su?]，[lokah]「健在、健壯、強而有力」(宜蘭、眉原 C'oli；新竹、苗栗 S'uli) 一詞來形容。主要精神在於族人的生活與大自然為伍，不論是開墾或狩獵，都必須克服大自然的逆境。因此，族人見面時皆以 [lokah su?] 一詞來問候近來的日子是否堅強渡日。有時亦以幽默的口吻說到 [nyu su myanux ga?]、[nya su myanux ga?]「你還活著嗎？」，這不僅是最普遍的傳統問候語，也是「你好嗎？」的另一種說法。

二、本族的現代問候語

現代問候語依然會使用 [lokah su?] (健在+你+嗎) 來表達。因為「你好嗎？」：[myasa su?] (好+你+嗎)、[blay su?] (好

+你+嗎)的概念，亦常使用於嘲諷他人的情況。因此，[lokah su?]是出自於惡劣的生存環境下，見面時對族人的關心與問候。

三、各種場合情境的問候語，有何差異？

泰雅澤敖列語系在不同場合情境的問候語如下：

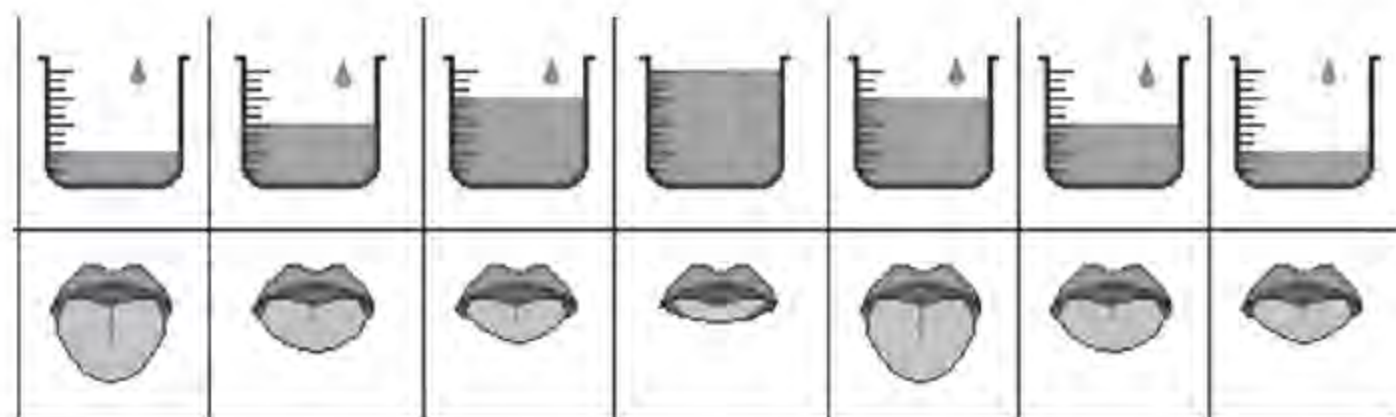
1. 見人在田裡工作或做任何粗重的工作時，不論做到什麼程度，就會說：
[knhelaw su!] (快、勤奮+你)「你做得真快！」、「你進度很快！」、「你真勤快！」
2. 見族人在路上背獵物回程，或是遇到族人正在背起重物時，就會說：[yani su ngarux wah!](就像+你+熊+真的是之驚嘆)「你就像是一頭熊！」、「你真像是熊一般的勇猛！」。
3. 見到勤奮的族人日出而作、日落而息時，就會說：
[ba su calay myanux wah!](會+你+非常+真的是之驚嘆)(宜蘭C'oli)、[ba su bay myanux!](會+你+極度+生存)(眉原C'oli、新竹、苗栗S'uli)「你真會過日子！」、「你真懂得生存！」
4. 在路上見族人生病前往治病時，就會說：

[le'aw su nya mlahan Yaba-Utux!](使受到妥善的+你+他+看顧+父+天的一)(宜蘭、眉原C'oli)「願天上的父親親自妥善照顧你！」；
[khangay su nya Lyutux-Kayan!](使受到照顧+你+他+靈+天上)(新竹、苗栗S'uli)「願天上的靈照顧你！」

四、傳統問候語與現代問候語，如何取舍？

泰雅澤敖列語系的問候語會繼續以傳統的問候語為主。不會因為漢文的「你好嗎？」就改變泰雅語問候用語的文化情境及問候的思維。否則將只會是一句漢文「你好嗎？」的直譯，卻完全失落了族人文化語境的內涵。

原語論壇

'auri sun? 你好嗎？

絲老勞茲·瓜樂 (Kual Selaulauz)

排灣語傳統問候語當中並沒有「你好嗎」一詞。排灣族的問候不只是「口頭的問候」而已，在口頭的問候之後，是有「實際關懷」的預備的。例如，對一個從自家門前走過的人問候說「你吃飽了嗎？」而對方果真回答說「沒有」時，確實預備提供食物給他。

相對的，路過門前的人對屋內的人問說「你們煮甚麼飯？」或「你們還有食物可吃嗎？」這對排灣族人來說，是件非常自然的事。因為，過去部落裡斷糧是家家可能發生的事，分享食物是族人分擔苦難的另一種特色。

a kemasicuai, neka nu pinayuanan a kai a "ni hau ma?" aya. a se payuan zuku nakemaljaqulidan a kivalisaked, inika amin a kai sakamaya, pinaseljangan tua sikudan. nuka ki tjen a kivadaq a "nakeman anga sun?" aya tua cemalivalivat a timanga, izua paqulid a tja pinadjulu tu uri tja sivetu nuka ki ini anan ka keman timadju.

namaya uta tu namasan kakudan a kemasicuai tua se payuan zuku saka inika sikasiaq a "anema a nu kinsa?" "izuanan a nu kinsa?" aya kivadaq tazua calivalivatan a paljing. ayatua tjara seljavaljavak a mapuljat a taqaljaqaljan tua kavetjekan tua kanen, qau azua maqaqeljing tua tja culjan kata zua matatangetangez tua tja paulan i qinaljan maru sinikamamamaw anga inayan.

在族語教材第一階第一課「你好嗎」中，排灣族四個編輯小組各有不同的譯法（北排灣譯為'auri sun?，中排灣譯為navenala sun?，南排灣譯為nanguanguaq sun?，東排灣譯為natarivak sun?），這並不在強調四個語群的說法不同，而是對於這種原不屬本族的，卻又須接納的新問候方式賦予新的意義。就北排灣的'auri sun?來說，就非常有意思。'auri有「憐恤」、「可憐」之意；所以，'auri sun?在排灣語真正的意思是「你好可憐」。意思就是說，在彼此不見之日子當中，憐惜對方沒有見到自己；換句話說，是表示對方見不到自己是對方極大的損失。

排灣語傳統問候還有一些比較務實的問題，如：「你們最近在忙甚麼？」在過去族人以農為主的生活裡，這個問題當然是指農事而言。所以，回答的人可能就是「我們在開墾時期」、「我們是播種小米時期」或「我們是拔草時期」……等。但對於現代的生活，同樣的問題，答覆當然也有所改變了。

azua sangasangasan tazua sinan sunatj a kakituluan nua kakedrian tua penayuanan, azua sinan qapulu a ljinautian a: "ni hau ma?" aya, azua matja 4 a na seman sunasunatj tua pinayuanan, martimaljimalji a sinan patarevan a kemalan taicu a qinapulu a kai. palemek tu martimaljimalji a siqaqivuan kaumaya ki ayaya azua inika kemljang tua pinayuanan; a penaqulidan venaquaquan a papupatarevan a se payuan zuku taicu vaquan a kai a inika nitjen. aicu a namasan vinirian a kai "auri sun?" inaya, saka izua kudral aravac a patarevan taicu a kai. azua "auri" nu aya, 'nasemalimsim' inayan; pai manasika "auri sun?" nu ayaya itjen tua a tja qali tua tja rava a timanga, 'nakipaula sun a inika ku kinivalisakedan tusa inika tja pinarpacucunan,' maru inayan anga a patarevan; saka 'aicu masipun sun a inika sun a pacucun tjnuaken a cuacuai anga,' inayan uta.

aicu a kinasicuai a kai a sikisukusukuban nu mecevucevung, tjara pinakacuan sakamaya tua kaqulidan a valisakedan. "kalja kemudan mun?" "kalja neman mun?" nu ayaya, kiniqinuman a siayaya. pai azua temevela, "kalja demangdangan amen lja." "kalja temugutan amen lja." "kalja masikan amen lja."...aya. ljakua, aicu a kinamapavalitan anga nua sikac nua kacalisiyan, palemek tu kamayan a izua za "kalja kemudan anga mun?" aya a kai, ljakua tjara maljian anga a sitevela tucu.

排灣族的問候語，隨著生活、教育、信仰、職業、醫學和科技的改變和進步，也大大的改變。也就是說現在已經有不少新的問候，而有些傳統問候因為不適用，已經被遺忘了。

原住民同胞現在大都是基督徒，見面時互道「平安」，幾乎取代了「你好」；族人大多在都市謀職，所以，「你現職為何」的問候也很平常；教育的普及，「你在何校就讀」是對學子的問候；生活改變，電視成為人人重要的娛樂，電視節目內容也是彼此見面時普遍的話題來源；疾病分類精細，「你生甚麼病」是關懷的問候；…這都是族人新的問候內容，但問題是，族人用甚麼語言問候呢？

mapavalivalit saka ljiavavavavaw aravac a sikac, a kinituluan, a saluan, a sengsengan, a sipucemelan katua caquan tua kagakku, kisaseljang uta a mapavalit a siparepu-'a-i-yan nua taqaljaqaljan. izuanga vaquan a kai a sikisukusukuban nu mecevucevung, saka azua ini anga ka sedjaljep a sipu-'a-i-yan a sicuayan, marauraw anga.

a marka kacalisiyan tucu, tja tjuruvu anga sinzia, nu mecevucevung inutunazuanga "ping-an" ayayanga a masasukub a taqaljaqaljan; qau i pairairang anga a kipusengsengsengan a tja tjuruvu tua taqaljaqaljan, azua makakivadavadaq a "anemanga a su sengsengan tucu?" aya, ini anga ka nema; liaw anga a gaku a supuan nua kakedrian, azua makakivadavadaq a "inu sun a semupusupu tucu?" nu aya, namaya a ini anga ka nema; qau tucu anga, inika makaya a neka nu tinse(TV), azua matjatjaucikecikel tua pinacunan a kemasi tua tinse, namasan pazangal uta a kasizuan tua siparqaqivu nu mecevucevung; tucu masan lialiw anga aravac a pinapartimaljimaljian tua saqetjuan, "anema a su saqetjuan?" nu ayaya, namasan napautjez a kivalisaked;... ljakua, azua tjakudral anga a mundai taicu, aki anema nu kaiyan a uri siparqaqivuvu tua patjara icu aya-u?

就排灣族人來說，新世代來臨，語言增加原是件好事，若須改變也應樂觀其成。但排灣族人社會、習俗、倫理和個人內在的最高的價值被改變、被遺忘，我認為那才是排灣族人最大的損失。

排灣語的問候語，並不會因情境和性別的不同而有所差異。但是，對於長輩和階級的稱呼的規範卻是很嚴謹的。對於長輩是不能直呼其名，須先尊稱之後才能繼續接下來的對話。

當然，有一些排灣族人特別情境的問候，也形成一種有趣的畫面。例如，部落中，若有婦女順利生產，村中的婦女都會前往致意親吻產婦，而每個

nu tja pacunan a pitua se payuan zuku, azua kinameliavan nua kai saka kinametjaljiqacan nua sipaljavakan tua sikivalisakedan tazua kinamapavalitan nua zidai, sedjaljep a tja kalevain a paqulid, satje pasilevan a kiljaljava taicu a vaquan a zidai. Ijakua nuka ki mavan a sika qulip saka uri sika kemalja marauravan nazua namasan tjljakudrlan a kakavelian tua sicuayan a kinaqinaljanan, kakudakudan papaqaljayan katua tja sivarungan tua tja parepu-'a-i-yan, uri titjen a tjlja kudralan a masipunan aya ken a kinemnem.

aicu a kai a pinayuanan a sikisukusukuban nu mecevucevung, neka nu sipapartimaljimaljian tua kai itua martimaljimalji a sincevungan a kinakemudan katua pinapartimaljian tua vavayan katua uqaljai. Ijakua azua papaqaljayan tua vavulungan katazua mamazangiljan, ini angata ka penumayan. a tjaljaljak inika makaya a kemras tua tjavulung, tjara semangas a ljema kama(kina) a ljema kaka a ljema vuvu, sana ka makaya qivu a pazurung tua uri siqaqivu a zuma.

uui tu izua uta a kai a pinakisumalji a inika uri namakinemnem itua tulu nua pairang, a namasan nitjen anga a se payuan a sinikipukeljang tua tja

前來探望的人口中的問候語是：「謝謝妳還活著。」這在排灣族的產婦來說，是一個非常美的安慰和鼓舞。早期排灣族婦女生產幾乎都是自行生產，預產期間存在著、面對著太大太多的危險，一旦順利產下嬰兒，真的不是件容易的事，所以，排灣族人會有這樣的問候，是來自這樣的因素。

喪家的問候也是特別的情境，*djavadjavai* 是弔唁者對喪家表達極大的憐憫和不捨。這一句話包含著許多重要內在的意義，它也代表著「我跟你一樣難過」、「我願意分擔你的傷心」、「上帝有祂的美好的安排，我們應祝福他(死者)」、……等許多不需要出聲的話語，是帶給喪家無限的溫暖和安慰。

kinamaljlanan. qau azua nu izua napualjak a vavayan i qinaljan saka nasuljivatj, kicevungan a marka vavayavayan i qinaljan a maleva, saka sangusangutji azua napualjak a vavayan, sa qaqivivuvu-i a: "pai maljimalji a valjut sun!" aya. aicu a kai pinaka nguanguaq aravac a sinisasa a sinipapupicul tazua vavayan a napualjak. ka talu anan, kisumadjumadju a pualjak i tjumaq a marka vavayavayan, inika tjen a naligu tuki uri namakuda a ginagaljan, inika tjen a makaya kiljaljava tuki nasuljivatj tuki ini. manasika, izua patarevan a paqulid tazua sipu-'a-i-yan a mayatazua nua se payuan zuku.

azua sema zua itjen itua mapaulaula², izua uta azua kai namanan tja rinava tu tja sikicevucevungan tazua nakipupaulan a kinacemkeljan, qau azua "djavadjavai" aya kai, mavan a tjajja sepatjakaiyan. aicu a "djavadjavai" aya kai, pinakacuan tua kiljivak katua paula tazua tiamadju vaivaikan nua cemkemkelj; aicu a "djavadjavai" aya kai, pinakacuan uta tua masan lialiw a pacugan a inika tja pinatje vavavan a kai, a namaya ta: "namaya uta tjanusun a ku qaung," "ulja sinika saceqalj nua su varung a ku sinamazan," "tja sipagaugavan tua Cemas, sa tja kaleva-i timadju

雖然djavadjavai (對不起)、maljimalji (謝謝) 不算是問候語，但是，在排灣族人受到外來文化的影響，族人也學會了各種不同的問候語之下，這兩句禮貌話卻是排灣族自古不曾改變，將來也應該不會改變的。

a uri tjamanguaq anga tjanuitjen"... aicu a drikidrikij a kai, uri sinika sasa saka sinika seljec aravac nazua mapaulaula.

uui tu inika sikisukusukuban a kai nu mecevucevung aicu a "djavadjavai" aya katua "maljimalji" aya, ljakua amin aicu a 2 kalan nu inika namaumalj angata tua kinaumaljan nua bungka nua se payuan zuku katua marka vaquan a kai a sikisukusukuban nu mecevucevung a kinitulutulu a kemasi tjuzuma nu zukuan, masalu aken uta tu inika uri maumalj a patje nungidangida nu tjaivilij.